31973L0362

L 335/56 *EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA* 5.12.1973

NÕUKOGU DIREKTIIV,

19. november 1973,

materiaalseid pikkusmõõte käsitlevate liikmesriikide õigusnormide ühtlustamise kohta

(73/362/EMÜ)

EUROOPA ÜHENDUSTE NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 100,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust,

võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust

ning arvestades, et:

liikmesriikides kehtivad materiaalsete pikkusmõõtude ehituse ja kontrollimeetodite suhtes kohustuslikud sätted erinevad liikmesriigiti ja takistavad seetõttu selliste mõõtudega kauplemist; seepärast on tarvis kõnealused sätted ühtlustada;

nõukogu 26. juuli 1971. aasta direktiivis liikmesriikide õigusaktide mõõtevahendeid ja metroloogilise kontrolli meetodeid käsitlevate ühissätete ühtlustamise kohta ([1]) on sätestatud mõõtevahendite suhtes kohaldatav EMÜ tüübikinnituse ja EMÜ esmataatluse kord; kõnealuse direktiivi kohaselt tuleks kehtestada tehnilised nõuded, millele materiaalsed pikkusmõõdud peavad vastama, et neid võiks importida, turustada ja vabalt kasutada pärast nende kontrollimist ja nendele ettenähtud märgiste ja märkide kinnitamist,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Käesolevat direktiivi kohaldatakse lisas piiritletud materiaalsete pikkusmõõtude suhtes.

Artikkel 2

Pikkusmõõte, mis võivad kanda EMÜ märgiseid ja märke, on kirjeldatud lisas. Need pikkusmõõdud peavad läbima EMÜ tüübikinnituse ja need tuleb esitada EMÜ esmataatluseks.

Artikkel 3

Ükski liikmesriik ei või keelata ega piirata EMÜ tüübikinnitusmärki ja EMÜ esmataatlusmärgist kandvate materiaalsete pikkusmõõtude turuleviimist ega kasutuselevõtmist ega sellest keelduda.

Artikkel 4

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid 18 kuu jooksul alates käesoleva direktiivi teatavakstegemisest ja teatavad nendest viivitamata komisjonile.

2. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetud põhiliste siseriiklike õigusnormide tekst edastatakse komisjonile.

Artikkel 5

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 19. november 1973

Nõukogu nimel

eesistuja

Ib FREDERIKSEN

([1]) EÜT L 202, 6.9.1971, lk 1.

LISA

1. **Mõisted**

1.1. Materiaalsed pikkusmõõdud, edaspidi “pikkusmõõdud”, on mõõdud, mille märkide vahelised kaugused on esitatud ametlikes pikkusühikutes.

1.2. Pikkusmõõdu “nimipikkus” on pikkus, mille järgi seda mõõtu nimetatakse.

1.3. Skaala põhimärgid on kaks märki, mille vaheline kaugus on mõõdu “nimipikkuseks”.

1.4. Pikkusmõõdu skaala moodustavad skaala põhimärgid ja muud märgid.

1.5. Pikkusmõõt on:

1.5.1. – otsmõõt, kui skaala põhimärkideks on kaks pinda;

1.5.2. – joonmõõt, kui skaala põhimärkideks on kaks joont, auku või muud märki;

1.5.3. – ühendmõõt, kui üheks skaala põhimärgiks on pind ja teiseks joon, auk või muu märk.

2. **Materjalid**

Pikkusmõõdud ja nende lisaseadmed tehakse materjalidest, mis on tavalistes kasutustingimustes piisavalt kulumiskindlad, püsivad ja vastupidavad keskkonna mõjudele.

Kasutatavate ainete omadused peavad olema sellised, et:

2.1. tavalisel kasutamisel temperatuuril, mis ei ole võrdlustemperatuurist rohkem kui 8 °C kõrgem ega madalam, ei ületaks pikkuse muutumine lubatud piirvigu;

2.2. mõõtude puhul, mille suhtes rakendatakse kindlat tõmbejõudu, ei põhjusta selle jõu 10 % suurune muutumine lubatud piirvigu ületavat pikkuse muutumist.

3. **Ehitus**

3.1. Pikkusmõõdud ja nende lisaseadmed peavad olemas hea ja tugeva ehitusega ja hoolikalt viimistletud.

3.2. Pikkusmõõtude läbilõige on mõõtmetelt ja kujult selline, et tavalistes kasutustingimustes on võimalik mõõta sellise täpsusega, mida eeldab täpsusklass, kuhu asjakohane mõõt kuulub.

3.3. Otsmõõtude otspinnad on lamedad. Need otspinnad ja skaala jooned peavad olema mõõdu pikiteljega risti.

3.4. Ots- või ühendmõõtude otspindadeks, mis on valmistatud puidust või muust materjalist, mille kulumiskindlus on sama suur kui puidul või väiksem, on liistud või otsikud, mis on kulumis- ja löögikindlad ning sobivalt mõõdu külge kinnitatud.

3.5. Sellised lisaseadmed nagu liikumatud või liikuvad konksud, rõngad, pidemed, plaadid, tihvtid, keelnäiturid, kerimisseadmed või nooniused, mis hõlbustavad mõõdu kasutamist ja suurendavad selle kasutusvõimalusi, on lubatud tingimusel, et need ei põhjusta segadust. Need kavandatakse ja kinnitatakse mõõdu külge nii, et tavalistes kasutustingimustes need mõõtmistäpsust ei vähenda.

3.6. Mõõdulindid valmistatakse nii, et kui lint lamedal pinnal sirgeks tõmmata, on selle servad sirged ja rööpsed.

3.7. Mõõdulintide kerimisseadmed valmistatakse nii, et need ei moonuta linti jäävalt.

4. **Skaalajaotised ja nummerdus**

4.1. Skaala ja numbrid on selged, korrapärased ja püsivad ning võimaldavad mõõtu lugeda kindlalt, lihtsalt ja üheseltmõistetavalt.

4.2. Skaalajaotiste väärtus on kujul 1×10^n, 2×10^n või 5×10^n meetrit, kusjuures n on positiivne või negatiivne täisarv või null.

Skaalajaotise väärtus ei või ületada:

— 1 cm, kui mõõdu nimipikkus on kuni 2 m;

— 10 cm, kui mõõdu nimipikkus on rohkem kui 2 m, kuid vähem kui 10 m;

— 20 cm, kui mõõdu nimipikkus on vähemalt 10 m, kuid vähem kui 50 m;

— 50 cm, kui mõõdu nimipikkus on vähemalt 50 m.

Neid väärtusi võib siiski ületada eriotstarvete puhul, kui seda põhjendatakse tüübikinnitust taotledes ja see eriotstarve märgitakse mõõdule.

4.3. Kui skaala märkideks on jooned, on need sirged, risti pikkusmõõdu pikiteljega ja kõik ühesuguse paksusega, kusjuures paksus on kogu joone ulatuses sama. Joonte pikkus on sobivas suhtes vastava mõõtühikuga. Jooned moodustavad hästi eristatava ja selge skaala ja nende paksus ei vähenda mõõtmistäpsust.

4.4. Teatavad skaala osad, eriti otste läheduses olevad osad, võib jaotada kogu mõõdu puhul kasutatava skaalajaotise kümnendosaühikuteks. Sel juhul võib joonte paksus väiksemate skaalajaotistega piirkondades olla väiksem kui mõõdu ülejäänud osas.

4.5. Skaala märkideks võivad olla ka augud, kui skaalajaotise väärtus on vähemalt üks sentimeeter, või muud märgid, kui skaalajaotise väärtus on vähemalt üks detsimeeter, tingimusel et need märgid võimaldavad mõõtu piisavalt täpselt lugeda, võttes arvesse mõõdu täpsusklassi.

4.6. Nummerdus võib olla jätkuv või korduv. Punktis 4.4 kirjeldatud juhul võib nummerdus väiksemate skaalajaotistega piirkondades erineda mõõdu ülejäänud osa nummerdusest. Numbrite paigutus, suurus, kuju, värvus ja eristuvus kohandatakse skaalale ja skaalamärkidele, millele need viitavad.

Olenemata punktis 4.2 sätestatud skaalajaotise väärtusest nummerdatakse skaala märgid meetrites, detsimeetrites, sentimeetrites või millimeetrites, vastavat tähist märkimata.

Nummerdatud skaalamärkide arv on selline, et mõõtu ei saaks lugeda mitmetimõistetavalt.

Kui nummerdusühik on muu kui meeter, võib meetrimärgid siiski nummerdada meetrites. Meetreid tähistavatele numbritele järgneb sel juhul tähis “m”.

Lisaks sellele võib eelnevate meetrite arvu samamoodi korrata muude nummerdatud skaalamärkide ees.

Kui joonskaala jaotiste väärtus on kujul 2×10^n ja vähemalt 2 sentimeetrit, nummerdatakse kõik skaalamärgid.

4.7. Kui mõõdul on rohkem kui üks skaala, võivad skaalajaotised olla erinevad ja numbrid võivad suureneda samas või vastupidises suunas.

5. **Nimipikkus**

5.1. Mõõtude nimipikkus on üks järgmistest väärtustest: 0,5; 1; 1,5; 2; 3; 4 või 5 m või 5 m täiskordne.

5.2. Siiski võib eriotstarvete puhul lubada muid väärtusi, tingimusel et vajadust sellist nimipikkust kasutada põhjendatakse tüübikinnitust taotledes ja see eriotstarve märgitakse mõõdule.

5.3. Osa punktis 5.1 sätestatud nimipikkustest ei ole punktis 9.4.2 osutatud mõõdu puhul lubatud.

6. **Pealdised**

6.1. Pikkusmõõtudele kirjutatakse järgmist:

6.1.1. *kõikidel juhtudel kohustuslikud pealdised:*

6.1.1.1. nimipikkus,

6.1.1.2. tootja tunnusmärk või ärinimi,

6.1.1.3. täpsusklass: I, II või III,

6.1.1.4. EMÜ tüübikinnitusmärk;

6.1.2. *teatavatel juhtudel kohustuslikud pealdised:*

6.1.2.1. võrdlustemperatuur, kui see ei ole 20 °C,

6.1.2.2. tõmbejõud,

6.1.2.3. mõõdu eriotstarve punktides 4.2 ja 5.2 sätestatud juhtudel.

6.2. Nimipikkus, tõmbejõud ja temperatuur väljendatakse mõõtühikuid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamist käsitleva nõukogu 18. oktoobri 1971. aasta direktiiviga ([1]) lubatud mõõtühikutes või mõnes nende kümnendkord- või -osaühikus, millele järgneb vastav ametlik tähis.

6.3. Kõik need pealdised esitatakse nähtavalt ja loetavalt mõõdu alguses.

6.4. Tootja ainuvastutusel võib selle materjali joonpaisumisteguri, millest mõõt on valmistatud, märkida kujul α =….

([1]) EÜT L 243, 29.10.1971, lk 29.

6.5. Lisaks sellele võib mõõtudel olla muid mõõtmisega mitte seotud andmeid, mis on ette nähtud muude õigusnormidega või mille kohta on loa andnud pädev siseriiklik asutus.

6.6. Kui pealdised ei ole kodeeritud, esitatakse need sihtliikmesriikide riigikeeltes.

6.7. Reklaamkirjutised võivad pikkusmõõtudel olla tingimusel, et nende asukoht vastab punkti 6.8 sätetele.

6.8. Pealdised, sealhulgas reklaamkirjutised, esitatakse nii, et need mingil juhul ei segaks mõõdu kasutamist mõõtmiseks. Kohustuslikud pealdised, välja arvatud EMÜ tüübikinnitusmärk, ja reklaamkirjutiste asukoht esitatakse mudelil, millele antakse EMÜ tüübikinnitus.

7. **Lubatud piirvead**

7.1. Käesolevas direktiivis määratletud pikkusmõõdud jagatakse täpsusastme järgi kolme klassi, nimelt I, II ja III klassi.

Pikkusmõõtude EMÜ esmataatlusel väljendatakse lubatud plussi või miinusega piirviga pikkusmõõdu nimipikkuse jaoks või mis tahes kahe skaalamärgi vahelise kauguse jaoks asjakohasest pikkusest sõltuva muutujana valemiga (a + bL) millimeetrites, kus:

— L on asjakohane pikkus, mis on ümardatud järgmise täismeetrini,

— a ja b on kordajad, mis on kinnitatud igale täpsusklassile järgmises tabelis:

Täpsusklass	a	b
I	0,1	0,1
II	0,3	0,2
III	0,6	0,4

7.2. Lubatud plussi või miinusega piirvead kahe järjestikuse skaalamärgi vahelise jaotise pikkuse jaoks ja suurim lubatud erinevus kahe järjestikuse jaotise pikkuste i jaoks kinnitatakse igale täpsusklassile järgmises tabelis:

Asjakohase jaotise pikkus i	Lubatud piirviga ehk erinevus millimeetrites iga täpsusklassi puhul		
	I	II	III
$i \leq 1$ mm	0,1	0,2	0,3
1 mm $< i \leq$ 1 cm	0,2	0,4	0,6
1 cm $< i \leq$ 1 dm	0,3	0,5	0,9

7.3. Lisaks sellele suurendatakse ots- või ühendmõõdu puhul lubatud plussi või miinusega piirviga viimase, otspinnaga piirneva jaotise pikkuse jaoks:

— 0,1 mm võrra I klassi mõõtude puhul,

— 0,2 mm võrra II klassi mõõtude puhul,

— 0,3 mm võrra III klassi mõõtude puhul.

7.4. Kasutuses olevate mõõtude lubatud piirviga on kaks korda suurem kui punktis 7.1 esmataatluseks kehtestatud lubatud piirviga.

7.5. Lubatud piirvigade puhul kohaldatakse järgmisi võrdlustingimusi.

7.5.1. Võrdlustemperatuur on tavaliselt 20 °C. Teatavatele punktis 9 piiritletud mõõtudele võib erandlikult kehtestada erineva võrdlustemperatuuri.

7.5.2. Pikkusmõõte, mille kohta on punktis 9 sätestatud tõmbejõud, katsetatakse nii, et need tõmmatakse mõõdul osutatud tõmbejõudu rakendades kogu pikkuses rõhttasapinnale, kus hõõrdumine peaaegu puudub.

8. **Taatlusmärgised**

Iga pikkusmõõt valmistatakse nii, et sellele saab kanda taatlusmärgised, mis on sätestatud nõukogu 26. juuli 1971. aasta direktiivis liikmesriikide õigusaktide mõõtevahendeid ja metroloogilise kontrolli meetodeid käsitlevate ühissätete ühtlustamise kohta. Selleks nähakse ette koht mõõdu alguses.

9. **Mitmesugused pikkusmõõdud, mida direktiiv hõlmab**

9.1. Klaaskiust ja plastist ots-, joon- või ühendmõõdud, mõõdulindid

Nimipikkus 0,5–50 meetrit.

Tõmbejõud, mis on umbes 20 N, märgitakse mõõdule.

Ots- ja ühendmõõtude vabad otsad varustatakse kulumiskindla liistu või otsikuga.

Need mõõdud kuuluvad I, II või III täpsusklassi.

9.2. Metallist või muust materjalist ühes tükis valmistatud jäigad või pooljäigad mõõdud (erilist täpsust mitte nõudvaks mõõtmiseks)

Nimipikkus 0,5–5 meetrit.

Need mõõdud kuuluvad II täpsusklassi.

9.3. Metallist või muust materjalist valmistatud lülilised mõõdud

Nimipikkus 0,5–5 meetrit.

Kõikide lülide ühenduskohtade vaheline pikkus on sama.

Lülide ühenduskohad ja suund on sellised, et lahtitõmbamisel ei tekiks ühenduskohas I ja II täpsusklassi mõõtude puhul suuremat lisaviga kui 0,3 mm ja III täpsusklassi mõõtude puhul 0,5 mm.

Need mõõdud kuuluvad I, II või III täpsusklassi.

9.4. Terasmõõdulindid

9.4.1. Väikesed kerimisseadmega ots-, joon või ühendmõõdud

Nimipikkus 0,5–5 meetrit.

Need mõõdud võivad olla kestas, mis võib olla liidetud mõõtmiseks kasutatavas osaga, eelkõige sisemõõtmete mõõtmiseks.

Selliste mõõtude vaba ots varustatakse liikumatu või libiseva konksu või keelega.

Need mõõdud kuuluvad I või II täpsusklassi.

9.4.2. Suured ots- või joonmõõdud, mis on mõeldud mõõdu nimipikkusest suuremate pikkuste mõõtmiseks

Nimipikkus: 5, 10, 20, 50, 100 või 200 meetrit.

Tõmbejõud, mis on umbes 50 N, märgitakse mõõdule.

Nende mõõtude mõlemas otsas on pidemed või rõngad.

Kui pidemed sisalduvad nimipikkuses, valmistatakse need nii, et nende ühenduskohad ei vähendaks mõõtmistäpsust.

Need mõõdud kuuluvad I või II täpsusklassi.

9.4.3. Suured kerimisseadmega joon- või ühendmõõdud, mis ei ole mõeldud mõõdu nimipikkusest suuremate pikkuste mõõtmiseks

Nimipikkus 5–100 meetrit.

Tõmbejõud, mis on umbes 50 N, märgitakse mõõdule.

Vabas otsas on pide või rõngas, mis ei sisaldu nimipikkuses.

Need mõõdud kuuluvad I või II täpsusklassi.

9.4.4. Raskusega ühendmõõdulindid, mida kasutatakse vedelike taseme mõõtmiseks

Nimipikkus 5–50 meetrit.

Võrdlustemperatuur võib teatavatel juhtudel olla muu kui 20 °C.

Tõmbejõud peab olema märgitud mõõdule. See tõmbejõud võrdub raskuse massiga. Raskusele tuleb märkida selle mass.

Skaala põhimärgiks, millest skaala algab, on sobiva kujuga raskuse põhi, kusjuures raskus on piisav, et lint korralikult sirgeks tõmmata, ja valmistatud materjalist, mis ei tekita kokkupõrkel sädemeid.

Raskus kinnitatakse lindi külge äravõtmatult või äravõetavalt ja nii, et selle kinnitus- või ühenduskoht ei vähenda mõõtmistäpsust.

Lint märgistatakse kogu pikkuses millimeetrites, kusjuures skaala jätkub raskuse ühel lamedal küljel.

Mõõdu teises otsas võib olla kerimisseade.

Need mõõdud kuuluvad I või II täpsusklassi.

Raskusega varustatud kasutusvalmis mõõdu lubatud piirviga ei ole siiski mingil juhul väiksem kui 0,6 mm.

9.5. Metallist ühes tükis valmistatud pikkusmõõdud, mis on mõeldud täpseks mõõtmiseks:

— jäigad või pooljäigad (nimipikkus 0,5–5 m), mida kasutatakse eelkõige tasememõõtevarrastena,

— painduvad (nimipikkus 1–200 m).

Võrdlustemperatuur võib teatavatel juhtudel olla muu kui 20 °C.

Jäikade mõõtejoonlaudade ots varustatakse löögi- ja kulumiskindla kanna või otsikuga.

Painduvate mõõtude vaba ots varustatakse rõnga, pideme või konksuga, mis ei sisaldu nimipikkuses.

Painduvatele mõõtudele märgitakse tõmbejõud, mis on umbes 50 N.

Need mõõdud kuuluvad I või II täpsusklassi.